BAAC Vlaanderen
Programma van maatregelen

Hooglede, Engelshofstraat

DEEL 3: Programma van maatregelen

BAAC Vlaanderen bvba
Hendekenstraat 49
9968 BASSEVELDE
info@baac.be

Inhoud

1 Gemotiveerd advies 3
1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek 3
1.2 Archeologische sites binnen het onderzoeksterrein 4
1.3 De impactbepaling 6
1.4 Bepalingen van maatregelen 6
2 Programma van maatregelen 7
2.1 Administratieve gegevens: 7
2.2 Verder vooronderzoek 7

1 Gemotiveerd advies

Het gemotiveerd advies is gebaseerd op het verslag van resultaten van het vooronderzoek. De vaststellingen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites en hun aard worden geconfronteerd met de door de initiatiefnemer voorgenomen bodemingrepen. Op basis van deze confrontatie motiveert het advies of er maatregelen nodig zijn, welke deze zijn, en wat hun uitvoeringswijze is.

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Potentieel en waardering kenniswinst bij verder archeologisch onderzoek

Op basis van de topografische, geografische, cartografische en historische informatie van het plangebied en de nabije omgeving, worden vooral rurale bewoningsites uit de verschillende periodes mogelijk geacht. Maar gezien de recente bewoning werd ten minsten 1000 m² effectief verstoord tot op het archeologisch loopvlak, mogelijks zelfs ca. 2000 m² wanneer men verhardingen en ondergrondse structuren zoals waterputten, regenputten etc., in rekening brengt. Door de geconstateerde verstoording, blijft dus maar maximum 3000m² - of ¼ de - van het plangebied weinig of niet verstoorde bodem over. Dit oppervlakte is van dermate kleine omvang en zal gezien de gekende verstoringen dermate verspreid zijn, dat het potentieel op kenniswinst erg laag wordt. De complexwaarde van de potentiële archeologische resten is naar verwachting dus zeer laag.

De archeologische verwachting gaf aan dat het onderzoeksterrein een hoog potentieel heeft voor de aanwezigheid van rurale nederzettingslocaties vanaf de (late) middeleeuwen. Verder archeologisch onderzoek kadert echter steeds binnen krijtlijnen van de te verwachten schade aan en vernietiging van dit mogelijk erfgoed tijdens de geplande bodemingrepen. Uit de vergelijking tussen de gekende verstoringen en de geplande ingrepen geven aan dat binnen het terrein het archeologisch relevante deel van het bodemarchief in een zone van ongeveer 4.000 m² vernietigd zal worden tijdens de geplande ingrepen. Het potentieel op kennisvermeerdering bij verder onderzoek wordt door de beperkingen die voorvloeien uit de specificaties van de geplande ingrepen sterk verminderd. Men kan verwijzen naar volgende elementen:

- De totale oppervlakte van het onverstoorde onderzoeksgebied is met 3.000 a 2.000 m² erg beperkt.

- Het onverstoorde onderzoeksgebied is dusdanig verspreid dat de ruimtelijke continuïteit en coherentie van de onderzoeksresultaten hierdoor wordt belemmerd.

- Een deel van de te verwachten nederzettingskern (a.h.v. cartografische bronnen) ligt buiten het onderzoeksterrein. De complexwaarde van de site binnen het onderzoeksterrein is dan ook gering.

- Het inherente potentieel op waardevolle en relevante kenniswinst van de nederzetting wordt eerder laag ingeschat. Het betreft – volgens de oudste bron, de Ferrariskaart (eind 18^{e} eeuw) - een verzameling van onbepaalde woningen langsheen een weg. Verder worden geen bijkomende details over deze bewoning gegevens, zoals een toponiemnaam. Meer dan waarschijnlijk gaat het dan ook om erg modale bewoning, zonder specifieke functie of betekenis.

- De bewaringstoestand van de nederzetting wordt slecht tot bijzonder matig ingeschat. Deze nederzetting werd voor een groot deel overbouwd door het huidige hoevedomein. De kenniswinst bij verder onderzoek zal bijzonder fragmentair zijn.

- Naast de mogelijk aanwezige nederzetting gekend uit cartografische bronnen, is de archeologische verwachting matig wat betreft eerder extensieve rurale nederzettingen. Dergelijke nederzetting worden in regel niet volledig gevat binnen de te onderzoeken zones. De onderzoeksresultaten zullen naar verwachting in het beste geval fragmentair en onvolledig zijn. De complexwaarde van de mogelijk (gedeeltelijk) aanwezige sites binnen het onderzoeksterrein ligt naar verwachting eerder laag. Het potentieel en de waarde van de kenniswinst bij verder onderzoek is dan ook laag.

- De verwachting is laag wat betreft archeologische sites die ook binnen een beperkte oppervlakte een hoge complexwaarde kunnen hebben, zoals vuursteenconcentraties uit de steentijden en grafvelden.

Bovenstaand overzicht geeft aan dat het potentieel op (waardevolle) kenniswinst bij verder archeologisch (voor-) onderzoek ontbreekt. De investeringen die gepaard gaan met verder archeologisch onderzoek staan geenszins in verhouding tot de beperkte resultaten die dergelijk onderzoek naar verwachting zal opleveren.

Volledigheid van het vooronderzoek

De resultaten van het uitgevoerde vooronderzoek binnen deze archeologienota bleken voldoende om het ontbreken van potentieel op kennisvermeerderingen bij verder archeologisch onderzoek te staven. Volgens artikel 5.2. van de Code van Goede Praktijk is verder vooronderzoek dan ook niet aangewezen. De archeologienota is dan ook - conform de Code van Goede Praktijk – volledig.

1.2 Archeologische sites binnen het onderzoeksterrein

De aanwezigheid van een archeologische site

Het plangebied, aan de Engelshofstraat te Gits, is gelegen ter hoogte van een boerderijcomplex binnen een eerder landelijk landschap dat gekenmerkt wordt door een golvend reliëf met als hoogste pieken de nabijgelegen Gitsberg en Onledemolen. Het terrein bevindt zich nabij de Cuesta van Tielt, dat zich kenmerkt door weidse panoramische zichten. De bodem wordt gekarteerd als bebouwd en is omgeven door matig natte en droge, lichte zandleembodems. Potentiële bodemerosie werd ter hoogte van het plangebied niet gekarteerd, maar de omgeving heeft een eerder lage tot zeer lage erosie. Wanneer gezocht werd naar archeologische sites met gelijkaardige topografische, geologische en bodemkundige kenmerken, werden geen specifieke parallellen teruggevonden. Ook in de nabije omgeving blijven archeologische waarden voorlopig uit, al is het niet duidelijk of dit te wijten is aan het ontbreken ervan of een hiaat binnen de huidige stand van het onderzoek. Pas vanaf een straal van 250m en meer worden enkele sites met walgracht terug gevonden.

Door enerzijds de ligging nabij een tertiaire cuesta, anderzijds het ontbreken van duidelijke archeologische parallellen en de relatief kleine oppervlakte van het onderzoekgebied, wordt voor de perioden ouder dan de middeleeuwen, een eerder lage archeologische verwachting vooropgesteld. Vanaf de middeleeuwen stijgt de archeologische verwachting sterk. Op historische kaarten vanaf de 18de eeuw is immers een rurale nederzetting zichtbaar ter hoogte van het plangebied. Deze historische voorganger van het huidige boerderijcomplex heeft mogelijk nog oudere voorgangers, waardoor de aanwezigheid van een archeologisch rurale site niet worden uitgesloten.

Zowel in Hooglede, als in Gits werden sporen uit de Vroeg-Romeinse periode aangetroffen. In Gits werden zelfs neolithische bewoningsporen aangetroffen op de Gitsberg, al zijn de bronnen die

hierover berichtgeven niet echt betrouwbaar. Gits kende een rijke feodale geschiedenis doorheen de eeuwen heen en had te lijden onder verschillende boerenopstanden tijdens de Franse bezetting. Ook Hooglede vormde vele malen het hoofdkwartier voor militairen door de strategische ligging. Tijdens de eerste Wereldoorlog werden Hooglede en Gits door de Duitsers bezet en had het dorp een functie als bevoorradings- en verzorgingscentrum. Hooglede maakte deel uit van de Flandernstellung I. Ter hoogte van de Onledemolen wordt zelfs een Duits vliegveld aangelegd. Bij het terugtrekken van de Duitse troepen zullen deze grote ravage aanrichten bij de representatieve gebouwen in het centrum van Gits. Concreet werden voor de nabije omgeving van de plangebied geen van bovenvermelde sporen of vondsten reeds aangetroffen.

Wel is volgens de verschillende historische kaarten reeds bewoning aanwezig ter hoogte van het plangebied zeker vanaf 1771. Het lijkt de historische voorganger van het hedendaagse boerderijcomplex dat doorheen de eeuwen sterk evolueerde. De oorspronkelijke hoeve was net als vandaag gelegen aan de weg die sinds ten vroegste in 1842 haar huidige benaming kreeg. Gezien de na-oorlogse architectuur van de huidige bewoning, wordt verwacht dat de historische resten zo goed als volledig vernield zijn tijdens de verbouwingen.

De resultaten van het vooronderzoek wijzen dus op een hoog potentieel voor de aanwezigheid van een rurale nederzettingslocatie, zeker vanaf de middeleeuwen. Voor de oudere perioden (steentijden-metaaltijden-Romeinse periode) is er niets voorhanden wat betreft historische bronnen die relevant zijn voor het onderzoeksgebied. De archeologische verwachting wordt hier geïllustreerd aan de hand van onderstaande syntheseplannen, waarop de zones met potentiële vernietiging van het archeologisch bestand worden weergegeven, op de Atlas der Buurtwegen met de toenmalige rurale site en de potentiële, onverstoorde zones op de Atlas der Buurtwegen met de Orthofoto. Zo wordt duidelijk dat het bodembestand, ter hoogte van het projectgebied, reeds op verschillende plaatsen verstoord werd door ingrepen in het landschap zeker vanaf de 18de eeuw en later tijdens de 20ste en 21ste eeuw, zoals hierboven reeds beschreven. Uit deze analyse blijkt dat de potentieel onverstoorde zones maar weinig elementen bevatten van de historische boerderij en tevens sterk versnipperd zijn.

De waardering van de archeologische site

Ondanks de hoge archeologische verwachting voor de aanwezigheid van rurale nederzettingslocaties uit de metaaltijden, Romeinse periode en de middeleeuwen en de zekere aanwezigheid van een (fragmentair bewaarde) nederzetting die zeker opklimt tot de nieuwe tijd, wordt de waarde van deze mogelijke archeologische sites binnen het onderzoeksterrein laag ingeschat. In deze moet men in de eerste plaats verwijzen naar het beperkte potentieel op kenniswinst over deze sites (en kennis over het regionale archeologisch bestand) bij verder archeologisch onderzoek. De motivatie voor dit beperkte potentieel op kenniswinst wordt hierboven toegelicht.

1.3 De impactbepaling

Bovenstaand overzicht[1] analyseert de impact van de gekende verstoringen en de geplande bodemingrepen op het potentieel op kenniswinst bij verder archeologisch onderzoek. Dit overzicht geeft aan dat het potentieel op (waardevolle) kenniswinst bij verder archeologisch (voor-) onderzoek binnen de krijtlijnen van de geplande ingrepen ontbreekt. De investeringen die gepaard gaan met verder archeologisch onderzoek staan geenszins in verhouding tot de beperkte resultaten die dergelijk onderzoek naar verwachting zal opleveren.

1.4 Bepalingen van maatregelen

Binnen het verslag van resultaten en bovenstaand gemotiveerd advies werd aangetoond dat het potentieel op waardevolle kenniswinst ontbreek bij de uitvoer van verder archeologisch (voor-) onderzoek. Volgens artikel 5.2. van de Code van Goede Praktijk is verder vooronderzoek dan ook niet aangewezen. Verdere maatregelen inzake archeologisch onderzoek worden dan ook - conform de Code van Goede Praktijk – niet voorgesteld.

Dit advies ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens de bouwwerken rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplicht.

[1] Zie 1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek.

2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens:

Naam site:	Hooglede, Engelshofstraat
Onderzoek:	Bureauonderzoek
Ligging:	Engelshofstraat 7, Gits,
	8830 Hooglede, West-Vlaanderen
Kadaster:	Hooglede, Afdeling 2, sectie B, perceelnummer 120c
Coördinaten:	N: X: 63786.2662 , Y: 188411.3084
	O: X: 63851.9596 , Y: 188339.2289
	Z: X: 63820.9380 , Y: 188317.1032
	W: X: 63772.5809 , Y: 188359.7579
Uitvoerder:	BAAC Vlaanderen bvba
	Hendekenstraat 49, 9968 Assenede
Erkenningsnummer BAAC Vlaanderen:	2015/00020
Projectcode BAAC Vlaanderen:	2016-694
Projectcode bureauonderzoek:	2016I196
Erkend archeoloog/veldwerkleider:	Jeroen Vanden Borre/ 2015/00021
Bewaarplaats archief:	BAAC Vlaanderen bvba
Grootte projectgebied:	ca. 3972 m²
Uitvoeringsperiode:	5 oktober ’16 – 20 oktober ’16 (5 werkdagen)
Aanleiding:	Verkavelingsaanvraag
Wettelijk depot:	BAAC Vlaanderen bvba

2.2 Verder vooronderzoek

Gezien de zeer geringe kans dat er binnen het plangebied nog intacte archeologische resten aanwezig zijn, stelt BAAC geen verder vooronderzoek voor. Dit advies ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens de bouwwerken rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplicht.